

เทศน์เช้า วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังธรรมเนาะ ธรรมะเป็นที่พึ่งของหัวใจใจ เวลาทำบุญกุศลกัน นี่ทำบุญกุศล บุญคืออะไร? บุญคือความสุขใจ ถ้าความสุขใจคือความพอใจใช่ไหม? ถ้าความพอใจ เห็นไหม คนเราพอใจสิ่งใดก็ได้ ถ้าพอใจสิ่งใดนั้นจะเป็นความสุข เป็นบุญกุศลใช่หรือไม่?

กุศล อกุศล ถ้าเป็นกุศล ความพอใจที่เป็นบุญนะมันไม่มีข้อโต้แย้ง คำว่าไม่มีข้อโต้แย้ง คือว่าถ้าเป็นบุญแล้วมันไม่มีความขัดข้องหมองใจ แต่ถ้าเป็นอกุศลนะ บุญกุศล บาปอกุศล ถ้าเป็นบาปอกุศลพอใจไหม? คนที่คุ้นเคยใจ คนที่คุ้นเคย เห็นไหม คนดี ทำดีได้ง่าย ทำชั่วได้ยาก คนชั่ว ทำชั่วได้ง่าย ทำดีได้ยาก

จิตที่มันคุ้นเคย จิตที่มันคุ้นเคยกับความคิด หรือจิตที่เป็นกุศล เป็นบาปอกุศล เขาก็เป็นความพอใจของเขา ความพอใจเป็นบุญหรือ? ความพอใจ เห็นไหม ความพอใจต้องเป็นสัมมาทิฐิ ถ้าสัมมาทิฐิมันจะมีปัญญาเข้าไปแยกแยะว่าสิ่งนั้นถูกหรือผิด ถ้าถูกหรือผิด นี่มีปัญญาเข้าไปแยกแยะว่าถูกและผิด แล้วมันจะแยกเอาแต่ความถูกไว้ ความผิดพลาดจะดับมันให้ได้

การดับมัน นี่บุญกุศล ถ้าบุญกุศลมันมีความอบอุ่นในหัวใจของเรา เราถึงชวนขวยกันมาทำบุญ ทำบุญเพื่อเป็นที่พึ่งของใจใจ เวลาใจของเรา เวลาเราทุกข์จนเจ็บใจ จะมีคนช่วยเหลือเจือจานเราได้ แต่ขณะที่เรามั่งมีศรีสุขขนาดไหน ทุกข์จนเจ็บใจขนาดไหน แต่หัวใจมันว่าแห้ว ทีนี้หัวใจว่าแห้วมันขาดแคลน แต่ถ้ามันมีบุญกุศลในหัวใจ นี่บุญกุศลในหัวใจ เราจะอยู่โคนไม้ อยู่ที่ไหน หัวใจมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน คำว่ามีหลักมีเกณฑ์คือว่ามันไม่หวั่นไหวไปกับใคร

ถ้าไม่หวั่นไหวไปกับใคร นี่ใจสิ่งที่เป็นวัตถุ เรามองสิ่งที่เป็นวัตถุว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่พึ่งปรารถนา สิ่งทีพึ่งปรารถนาแต่เมื่อเราจำเป็นต้องใช้สอย แต่ถ้าเราไม่จำเป็นต้องใช้สอย สิ่งนั้นมันก็อยู่ของมัน โดยเก๋ๆ เขินๆ อย่างนั้นแหละ แต่หัวใจมันอยู่กับเราตลอดนะ หัวใจ ความรู้สึกนึกคิดมันอยู่กับเราตลอด ถ้าเวลามันเราร้อนขึ้นมาละ? เห็นไหม บุญกุศลเพื่อเหตุนี้ไง บุญกุศลเพื่อให้

จิตใจนี้ได้ที่พึ่ง ที่อาศัย เวลาใครทำความสงบของใจนะ เขาก็จะมีบ้านเรือนของเขา นี่เวลาอยู่กลาง แดดเราจะมีความร้อนนัก เวลาเข้าอยู่ในร่มเงาของต้นไม้ เราจะมีความร้อนเย็นเป็นสุข

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตใจที่มันเร่าร้อน มันเร่าร้อนของมัน มันกระเสือกกระสนของมัน แต่ถ้าเรามีพุทโธ พุทโธ มีความสุข มีจิตให้มันสงบได้มันจะมีที่พักอาศัย ถ้ามีที่พักอาศัย นี่ถ้าผู้ปฏิบัติเข้าไปแล้วมันจะเข้าใจเรื่องบุญกุศลมากขึ้นเรื่อยๆ บุญกุศล ถ้าเรายังไม่เข้าใจนะเราก็จะบอกว่าบุญกุศลคือการเสียสละ อย่างนี้ใช่ไหมคือเป็นบุญกุศล แล้วทำอย่างอื่นไม่เป็นบุญกุศลเลย หรือ? เวลาการให้ปัญญา เห็นไหม การได้บุญกุศลที่สูงที่สุด การให้ทานชนะซึ่งการให้ทั้งปวง

การให้ทานคือการให้ปัญญาไง เราให้ปัญญาเขา เราให้ความรู้สึกลึกซึ้งคิดเขา ให้เขาเป็นคนดี มันเป็นวัตถุไหม? มันเป็นนามธรรมไหม? ความรู้สึกลึกซึ้งคิดเรื่องปัญญานี้เป็นนามธรรม แต่ทำไมการให้ธรรมชนะซึ่งการให้ทั้งปวงล่ะ? ให้ธรรมชนะทั้งปวง เพราะคนๆ นั้นเขาจะเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาไง เพราะเราเป็นเด็ก เด็กน้อยจิตใจเร่าร้อน จิตใจไม่มีหลักมีเกณฑ์ เราถึงได้เร่าร้อนกัน แต่ถ้าเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา เห็นไหม เรามีสติปัญญากับหัวใจของเรา ทำไมคิดเรื่องอย่างนั้นนัก? ทำไมเร่าร้อนนัก? ทำไมไม่สงบระงับบ้าง? ทำไมเราไม่มีเหตุมีผล?

นี่มีปัญหา แล้วมันจะสงบระงับได้อย่างไรล่ะ? คูสิเวลาไฟมันเผาป่า มันมีเชื้อไฟของมัน มันจะเผาตามไปเต็มทีของมันเลย ลามไปจนกว่าจะหมดเชื้อ เวลามันมีกิเลสตัดทอนความทะยานอยาก เวลามันจุดไฟติดของมัน เห็นไหม ทำไมมันเร่าร้อนนัก การจะดับไฟป่า ผู้ดับไฟป่า ถ้าไฟมันไหมรุนแรงเขาต้องมีวิธีการของเขา ถ้าเสียงดับไฟป่าโดยที่ไหมรุนแรงนะเขาถึงกับเสียชีวิตได้ จิตใจที่มันเร่าร้อนนักเราจะขวางมันอย่างไร? เราจะดับอย่างไร?

เวลาเขาดับไฟป่า เขาดับจากขอบนอกมันเข้าไป ถึงจะดับมันให้ได้ หัวใจของเราเวลามันเร่าร้อนนัก นี่เรามีสติปัญญาขยับยังมันไว้ สติปัญญาขยับยังไว้ ถ้ามันเร่าร้อนนัก นี่คนที่มีความฉลาดวาทสนานะ อัจฉริยะวาทสนาหมายถึงว่าถ้าเราทำบุญกุศลของเราบ้าง มันจะมีสติปัญญาขยับยังไง ทำไมเป็นอย่างนี้ ทำไมเป็นอย่างนี้? แต่เวลาคนที่เขาไม่มีสติปัญญาเขาว่าไม่เป็นแบบนี้นะ เขายังย่ำคิดย่ำทำ แล้วเขายังแสดงออกของเขาไป เขายังสร้างสมของเขาไป นี่ไฟป่ามันเผาแล้วมันเผาอีก เผาจนถึงที่สุดของมัน นี่หัวใจมีแต่ความร้อนใจ

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะจะได้ครองราชย์อยู่แล้ว เห็นไหม จะเป็นกษัตริย์อยู่แล้ว แต่หัวใจมันเร่าร้อน

หัวใจมันเร่าร้อนนัก นี่ต้องออกอย่างเดียว ต้องออกหมายถึงต้องหาที่สงบสงัดอย่างเดียว แต่ทางโลกเรา เราแสวงหาสิ่งนั้นมาเพื่อเป็นที่พึ่งอาศัย

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เวลาพระจะบวช บริหาร ๘ มี ภาตร มีจีวร มีธมกรก แล้วอยู่ด้วยเรือนว่าง เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมาที่ฉันน้ำตองมูตรเน่า ป้างจัย ๔ ใจ พระพุทธเจ้าไม่ได้ปฏิเสธนะ เวลาสละราชวังมา นี่เป็นวัตถุสละสิ่งนั้นมา เพราะต้องมารับผิชอบ ต้องดูแล เห็นไหม ต้องดูแลเพื่อรับผิชอบต่างๆ มันเป็นการเผาผลาญ เผาผลาญด้วยกิเลส เผาผลาญว่าเราอยากจะพ้นจากนี้ไป ออกแสวงหาอยู่ ๖ ปีนะ เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว เวลาจะบวชพระ พระต้องมีบริหาร ๘

มีพระในสมัยพุทธกาล นี่พาหิยะๆ ฟังเทศน์พระพุทธเจ้าคนเดียวเป็นพระอรหันต์เลย แล้วขอบวช “เธอไม่มีบริหาร เธอต้องไปหาบริหาร”

บริหาร ๘ นี่ภาตร จีวร ธมกรก บริหาร ๘ “เธอไม่มีบริหาร ๘ เธอบวชได้อย่างไร?” ไปหาบริหาร ๘ อยู่ โคนควายแม่ลูกอ่อนขวัญิตตายเลย นี่เวลาเขาแสวงหา นี่ป้างจัยเครื่องอาศัย พระพุทธเจ้าไม่ได้ปฏิเสธ ที่นี้เพียงแต่ว่าจิตใจเราเป็นธรรมหรือเปล่า? ถ้าจิตใจเราเป็นธรรมนะ มันน้อยสันโดษ สันโดษมันมีอยู่แล้ว มีสันโดษยังมันน้อย ดูพระเราบิณฑบาตมา เห็นไหม นี่สิ่งที่จัดใส่บาตรแล้ว เวลาจะฉันต้องปฏิสังขารโยไซ้ไหม?

ปฏิสังขารโยหมายความว่า นี่สิ่งนั้นมันเป็นอะไร? นี่เป็นไขมันไหม? ฉันเข้าไปแล้วมันจะง่วงเหงาหาวนอนไหม? สิ่งนั้นฉันเข้าไปแล้วเป็นประโยชน์ไหม? ถ้าคนไม่ปฏิสังขารโย ฉันโดยไม่มีสติปัญญา ปรับอาบัติหมดเลยนะ แม้แต่การขบฉัน ภัตกิจ ถ้าเธอไม่มีสติปัญญา พระพุทธเจ้าปรับอาบัติทันที เวลาจะฉันต้องปฏิสังขารโยก่อนว่าสิ่งนี้เพื่อประโยชน์อะไร?

เวลาจะห่มผ้านะ ห่มผ้านี้เพื่ออะไร? ปฏิสังขารโย ปฏิสังขารโยว่าห่มเพื่อกันแดด กันเหลือบ กันยูง กันลื่น กันไร ห่มผ้าเพื่อความไม่กระดากอายกับสังคมโลก เราจะเปลือยอย่างนั้นมันเป็น การกระดากอาย ห่มเพื่อแบบนี้ไง ไม่ใช่ห่มเพื่อสวย เพื่องาม ห่มเพื่อต่างๆ ห่มเพื่อความไม่กระดากอายเท่านั้นเอง นี่เวลาปฏิสังขารโย มันน้อยสันโดษ ขนาดได้มายังมันน้อยสันโดษ

นี่พูดถึงการดำรงชีวิตไง แล้วเรามีป้างจัยเครื่องอาศัย เราจะเป็นเจ้านายเขา หรือเราจะเป็นลูกน้องเขา ถ้าเราจะเป็นเจ้านายเขาราก็บริหารจัดการ เราจะใช้เพื่อประโยชน์กับเรา ประโยชน์

กับการดำรงชีวิต ประโยชน์กับครอบครัว ประโยชน์กับการทำธุรกิจของเรา ประโยชน์โลกหน้า ประโยชน์ในการเสียสละออกไป นี่มันมีประโยชน์ก็ขึ้น ก็จับ ก็ช้อน นี่มันมีสติปัญญา มันก็ทำได้ พอมันทำของมันขึ้นมา สิ่งที่เป็นวัตถุ เป็นประโยชน์กับเรา นี่เป็นการแสดงออกของน้ำใจ แต่ถ้าเราไม่มีล่ะ? เราไม่มี เห็นไหม

“ทำทานร้อยหน พันหน บุญกุศลไม่เท่ากับถือศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง มีศีลบริสุทธิ์ร้อยหน พันหน ไม่เท่ากับทำความสงบของใจหนหนึ่ง”

นี่เราทำทานร้อยหน พันหน ความสงบของใจเรามีหนหนึ่ง เรามีบุญกุศลมากกว่านั้นอีก ถ้าเราเกิดปัญญาขึ้นมา มีมากกว่านั้นอีก แล้วเราจะมาน้อยใจอะไรว่าเราไม่มีสมบัติจะทำ ทำจิตให้สงบสิ นี่มีศีลบริสุทธิ์ก็บุญกุศลเกิดแล้ว เพราะมันมีความสงบระงับ ไฟป่าดับแล้ว แล้วถ้าเกิดมีปัญญาขึ้นมาละ นี่ไฟป่ามันเกิดที่ไหน มันเกิดที่ป่ารกชัฏ แล้วถ้าเราทำลายป่ารกชัฏหมดแล้วไฟมันจะไปติดที่ไหน?

นี่ไฟมันติดบนหัวใจของเรา เราแก้กิเลส ขยะมูลฝอย เราทำสิ่งที่เปื้อนเชื้อไฟออกทั้งหมดแล้ว ไฟมันจะเผาอะไร? เห็นไหม ถ้าเกิดปัญญาขึ้นมา แต่ถ้าไม่เกิดปัญญาขึ้นมา เราทำอะไรก็ล้มลุกคลุกคลาน นี่ว่าอะไรคือบุญ? อะไรคือบุญ? ก็วิ่งหากันนะบุญอยู่ไหน? บุญอยู่ไหน? ก็บุญอยู่กลางหัวอกนี่ไง เสียสละสิ่งนั้นเป็นการแสดงออกของน้ำใจ ถ้าจิตมันไม่คิดมันจะทำไม่ได้หรอก

สิ่งที่เป็นวัตถุๆ คุณคือคลังสินค้ายี่สิบ นี่เต็มคลังสินค้ายี่สิบ เก็บไว้ลือลือกุญแจไว้นะ เดี่ยวมันหมดอายุ เดี่ยวมันจะบูดเน่าอยู่นั่น มันเป็นบุญกุศลของใคร? แต่เพราะเรามีน้ำใจ น้ำใจเราอยากทำบุญของเรา เราหาสิ่งนี้มาเพื่อเสียสละ มันแสดงออก แสดงออก เห็นไหม บุญอย่างหยาบๆ แล้วอย่างละเอียดเข้าไป เราดูแลรักษาใจของเรา ถ้าเราดูแลรักษาใจของเรา อยู่ในบ้านนะ เราจะพูดจะคุยกันนะ มันก็ไม่พิวสัชขาด ถ้าไม่ดูแลรักษาใจกัน ใครอย่าพูดนะมันจะตีหน้ายักษ์เข้าใส่หากัน เพราะไม่รักษาใจ

แต่ถ้าเรารักษาใจของเรา ใจมันสงบระงับ เห็นไหม เห็นสิ่งใดมันเห็นแล้วมันสะท้อนใจนะ สะท้อนใจว่าชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เราแสวงหามาเพื่อการดำรงชีวิต เสร็จแล้วเราก็ต้องจากกันไป สิ่งที่ได้จากกันไป แต่เพราะเราขาดสติเราถึงว่าของกูๆ นั่นก็ของเรา นี่ก็ของเรา เก็บรักษา เก็บไปเก็บมานะซ็อกตายเดี่ยวนั้นคามือ วัตถุอยู่คามือ แต่จิตมันไปแล้ว จิตมันไปแล้ว ถ้า

เรามีสติปัญญา นี่มันจะมีสติปัญญา มันจะยังคิดของเรา เห็นใหม่ ยังคิดนะ ของเรา ของเรานี้โดยสมมุติ เพราะเราแสวงหาก็คือเป็นสมบัติของเรา

คูสิ คูอย่างจดทะเบียน ทรัพย์สินที่จดทะเบียน ทะเบียนคือชื่อเรา ของเราทั้งนั้นแหละ แต่พอเราตายไปแล้ว ญาติของเราต้องไปทำการโอนสิทธิ์ให้เป็นของเขา นี่เป็นของเราใหม่ละ? เราตายไปแล้ว แม้แต่จดทะเบียนไว้ ญาติของเราก็ไปแสดงสิทธิ์ แสดงคนว่าเป็นทายาท เป็นสมบัตินั้น สมบัติของเราจริงตามสมมุติ

ฉะนั้น ตามสมมุติแล้วเราจะใช้ประโยชน์สิ่งใดกับเขา ถ้าเราเป็นเจ้านายนะ แต่ถ้าเราเป็นจ้ข้าเขา เราตายไปแล้วเรายังเป็นจ้ข้าซ้าสอง ซ้าสาม จะมาเกิดเป็นตุ๊กแก เป็นเส้น เป็นไร มาเผ่ามันอีกนะ ของกูๆ มันไม่ใช่หรือ นี่ถ้าเรามีสติปัญญานะ เรามีสติปัญญา เราจะไปเป็นเจ้านาย คือเราเป็นเจ้าของของเขา เราใช้ประโยชน์เขา นี่สิ่งที่เป็นปัจจัย ๔ ก็ใช้เพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไว้เพื่อให้มันเกิดปัญญา ให้มันเกิดแยกแยะว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี แล้วดินนอก ดินใน ดินในหัวใจ ดินต่างๆ นี้บุญกุศล

กุศล บุญกุศล บาปอกุศล มันเกิดดับๆ ในหัวใจของเรา เราเลือกแล้วเราแยกแยะสิ่งใดที่เป็นประโยชน์กับเรา เพื่อชีวิตนี้เกิดมา เกิดมาพบพุทธศาสนา เกิดเป็นมนุษย์นี่เป็นอริยทรัพย์ เกิดเป็นมนุษย์แล้วพบพุทธศาสนา แล้วเราจะตัดดวงสิ่งใดในศาสนานี้ติดไม้ติดมือไปกับเรา หลวงตาท่านบอกว่าในศาสนาพุทธนี้เหมือนห้างสรรพสินค้า มีสมบัติทุกอย่าง มีสินค้าทุกชนิด คนที่ฉลาดเขาจะได้สินค้าที่มีคุณค่าไป เราเกิดมาในพุทธศาสนา เกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา แล้วเราจะจับฉวยสิ่งใดติดไม้ติดมือเราไป

เราเสียสละนี่มันจะเป็นทิพย์ เป็นทิพย์ว่าเสียสละไปแล้วจิตใจมันได้รับ เพราะผู้เสียสละมันรู้ใจ เห็นใหม่ เราเสียสละสิ่งใดไปเรารู้ของเรา สิ่งที่เราติดกับใจไป เวลาติดกับใจไป นี่มันเป็นสัญญาติดกับใจไป แต่ถ้ามันเป็นบุญกุศลที่มันเกิดเป็นกรรมขึ้นมา เกิดปัญญาขึ้นมา มันเป็นเนื้อเดียวกับใจเลย เวลาสั่งโยชน์มันขาด เห็นใหม่ มันขาดเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป นี่จิตใจนี้สำคัญมาก บุญกุศลที่ละเอียดเล็กซึ่งเข้าไปเราจะแสวงหาของเรา เพื่อประโยชน์กับชีวิตของเรา เอวัง